

25-lecie działalności Polskiej Akademii Nauk 20-lecie działalności Wydziału Nauk Medycznych *

NAUKA POLSKA
nr 1—2, 1978

W ramach obchodów 25-lecia działalności Polskiej Akademii Nauk w dn. 23 VI 1977 r. na plenarnej sesji Wydziału Nauk Medycznych zast. sekr. Wydz. czł. koresp. PAN Witold Rudowski wygłosił referat poświęcony 20-leciu działalności Wydziału Nauk Medycznych. Referat został opracowany przez W. Rudowskiego z udziałem sekr. Wydz. czł. rzecz. PAN J. Kostrzewskiego i zast. sekr. Wydz. czł. koresp. PAN M. Mossakowskiego, na podstawie zgromadzonych materiałów oraz wypowiedzi i uzupełnień zgłoszonych przez członków Wydziału w toku plenarnej sesji.

Zespołowość życia naukowego i potrzeba wspólnej wymiany myśli w naukach biologiczno-medycznych sięga najdawniejszych czasów. Pierwszym stowarzyszeniem przyrodników i lekarzy była Academia Nationale dei Lincei, utworzona w Rzymie w 1603 r. Wkrótce podobne akademie powstały we Florencji, Turynie, Padwie i Neapolu. Koncepcja tworzenia akademii zrzeszających przedstawicieli nauk biomedycznych podjęta została w Niemczech (Academia Naturae Curiosorum — 1652) oraz w Anglii, gdzie w 1662 r. tzw. Invisible College przekształcono w Royal Society, a celem tego stowarzyszenia było podniesienie poziomu wiedzy w naukach przyrodniczych i powiązanie badań naukowych z celami praktycznymi. W 1666 r. powstała we Francji l'Académie des Sciences, z własnym księgozbiorem i laboratoriami eksperymentalnymi. Z czasem akademie te zaczęły publikować własne wydawnictwa, a korzyści wynikające dla nauki z istnienia i działalności tych stowarzyszeń były tak oczywiste, że podobne instytucje naukowe zaczęły powstawać w Austrii, Holandii, Rosji i w krajach skandynawskich. Wreszcie wzory te dotarły również do Polski, gdzie w 1670 r. powstało w Gdańsku towarzystwo naukowe zajmujące się problematyką badawczą w dziedzinie nauk przyrodniczych. Myśl utworzenia tego towarzystwa rzucił gdański lekarz i przyrodnik I. Konrad. Historia rozwoju polskich towarzystw naukowych w różnych częściach naszego kraju przebiegała zazwyczaj według następujących etapów rozwojowych (Bilikiewicz): „najpierw były to prywatne zrzeszenia, następnie tworzyły się z nich towarzystwa przyjaciół nauk, potem przekształcały się one w towarzystwa naukowe, aby wreszcie nabrać ambicji przeistoczenia się w akademie”. Takie tendencje przejawiały się w zało-

* Mgr Jadwidze Przybylskiej autorzy składają gorące podziękowanie za zgromadzenie i uporządkowanie materiałów, które stanowiły podstawę opracowania rysu historycznego Wydziału Nauk Medycznych PAN.

żonym w 1967 r. Towarzystwie Fizyczno-Chemicznym w Warszawie oraz Collegium Medicum Varsoviense. Z biegiem lat, w miarę rozwoju oraz postępu nauk przyrodniczych i lekarskich, powstawały na ziemiach polskich stowarzyszenia naukowe, które zyskując coraz większe znaczenie stworzyły podwaliny organizacji Polskiej Akademii Umiejętności, następnie Polskiej Akademii Nauk. Oprócz wymienionego już wyżej Gdańskiego Towarzystwa Naukowego należy w porządku chronologicznym wymienić: Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk — 1800 r., Towarzystwo Naukowe Krakowskie — 1815 r., Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk — 1857 r.

Tadeusz Bilikiewicz badając historię myśli akademickiej w Polsce stwierdza, że „tak jak Polska Akademia Nauk jest naturalną spadkobierczynią Polskiej Akademii Umiejętności, tak samo i jej składowa — Wydział VI — wywodzi się z założonego w 1930 r. Wydziału IV Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności, a raczej z Akademii Nauk Lekarskich w Warszawie, założonej w 1920 r.”

Kierując się ciągłością ewolucji historycznej, Bilikiewicz za stowarzyszenie macierzyste Wydziału VI uznaje Towarzystwo Naukowe Krakowskie (1815—1872), a nawet Akademię Lekarską Uniwersytetu Krakowskiego, przewidywaną w projekcie Reformy Kołłątajowskiej w 1776 r. Nie wnikając w szczegóły takiego historycznego ujęcia, należy podkreślić, że w naszym kraju, podobnie jak za granicą, inicjatorami i organizatorami stowarzyszeń naukowych byli w dużym stopniu przedstawiciele nauk przyrodniczych i medycznych. Tworzyli oni podstawy naukowe i organizacyjne towarzystw w Gdańsku, w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Toruniu i Wilnie. Szczególnie w utworzonym w 1815 r. Krakowskim Towarzystwie Naukowym silną grupę stanowili przyrodnicy i lekarze, z prezesem Towarzystwa, profesorem fizjologii Wydziału Lekarskiego Józefem Majerem, na czele. Dnia 29 IV 1872 r. Towarzystwo to przekształcone zostało w Akademię Umiejętności; na posiedzeniu tym wybrano 12 członków, z których czterech: Józef Majer, Fryderyk Skobel, Ludwik Teichmann i Stanisław Kuczyński, stworzyło zawiązek III Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności, która po odzyskaniu niepodległości przybrała nazwę Polskiej Akademii Umiejętności, stała się instytucją reprezentującą naukę polską, objęła zasięgiem swych wpływów i działania cały kraj. Dzięki uzyskanym możliwościom stypendialnym, Akademia umożliwiła szkolenie w ośrodkach zagranicznych wielu lekarzom polskim, którzy później stali się wybitnymi uczonymi, kierownikami katedr i twórcami polskich szkół lekarskich.

Po odzyskaniu niepodległości uczeni polscy podjęli myśl, za przykładem Francji, utworzenia odrębnej Akademii Nauk Lekarskich. Inicjatorem powołania tej odrębnej instytucji naukowej był Franciszek Krzyształowicz, profesor dermatologii Uniwersytetu Warszawskiego. Dnia 8 X 1920 r. rząd polski zatwierdził Statut Akademii, a minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego — listę pierwszych czynnych krajowych członków Akademii w liczbie 27 osób. W wyniku uchwał pierwszego walnego zebrania w dniu 28 XII 1920 r. powołano Zarząd Akademii w osobach: Stanisław Bądryński — prezes, Franciszek Krzyształowicz — wiceprezes, Feliks Dzierzgowski — sekretarz generalny. Drugie i trzecie Walne Zgromadzenie dokonało wyboru nowych członków Akademii, których liczba osiągnęła 40 osób (lista w załączeniu). Akt utworzenia Akademii i jej statut nie zostały jednak urzędowo ogłoszone. Było to przyczyną wielu trudności formalnych oraz prawnych i rozpoczęło wieloletnie po-

stępowanie mające na celu zjednoczenie Polskiej Akademii Umiejętności i Akademii Nauk Lekarskich. Po długich rokowaniach, dnia 8 VI 1930 r., utworzono Wydział IV Lekarski Polskiej Akademii Umiejętności, którego sekretarzem został Stanisław Ciechanowski. W skład Wydziału weszli członkowie Akademii Nauk Lekarskich. W Wydziale tym powstało szereg komisji naukowych, a w 1931 r. utworzono Komitet Porozumiewawczy Towarzystw Naukowych, którego celem było stworzenie zasad jednolitego działania w naukach medycznych. Komitet ten wyłonił swój naczelnny organ — Radę Nauk Ścisłych i Stosowanych, a w dniu 20 VI 1926 r. zainaugurował prace Komitetu Naukowego Medycznego. Przewodniczącym Komitetu wybrano Witolda Orłowskiego, wiceprzewodniczącym Stanisława Ciechanowskiego, a sekretarzem — Franciszka Waltera. W tymże roku Rada uchwaliła regulamin komitetów, których było 15.

Prace prowadzone w Akademii Umiejętności, Polskiej Akademii Umiejętności i Akademii Nauk Lekarskich mogą być ocenione jako pomyślna próba organizowania i planowania rozwoju nauki w skali kraju. Wyniki tej pracy walcie przyczyniły się do przygotowania I Kongresu Nauki Polskiej w 1951 r., na którym powołano do życia Polską Akademię Nauk. Ostatnim sekretarzem Wydziału Lekarskiego PAU w latach 1948—1952 był Józef Kostrzewski.

Pełną listę krajowych członków Wydziału III i IV Akademii Umiejętności oraz Polskiej Akademii Umiejętności ogłoszono w wydawnictwie *Polska Akademia Umiejętności 1872—1952* (nauki lekarskie, ścisłe, przyrodnicze i nauki o ziemi) (Ossolineum 1974, s. 435). Ogółem w okresie 80-letniej działalności członkami krajowymi PAU było 304 uczonych z dziedziny nauk lekarskich i przyrodniczych, w tym 132 przedstawiciele nauk lekarskich, 82 — nauk ścisłych i 90 — nauk przyrodniczych. Polska Akademia Umiejętności wybrała również 96 członków zagranicznych, w tej liczbie 26 przedstawiciele nauk lekarskich.

WYDZIAŁ NAUK MEDYCZNYCH PAN

W dniu 9 IV 1952 r. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Komisji Organizacyjnej Polskiej Akademii Nauk, powołał pierwszy skład Prezydium PAN oraz pierwszy skład członków.

Członkami Polskiej Akademii Nauk zostali następujący przedstawiciele nauk medycznych, powołani na członków Wydziału II Nauk Biologicznych:

Ludwik Hirszfild — członek rzeczywisty	(+1954)
Ludwik Paszkiewicz — członek rzeczywisty	(+1967)
Józef Heller — członek korespondent	
Edmund Mikulaszek — członek korespondent	
Jan Miodoński — członek korespondent	(+1963)
Adam Opalski — członek korespondent	(+1963)
Bolesław Skarzyński — członek korespondent	(+1963)
Janusz Supniewski — członek korespondent	(+1964)
Tadeusz Tempka — członek korespondent	(+1974)
Witold Zawadowski — członek korespondent	
Franciszek Czubalski — członek tytularny	(+1965)
Józef Kostrzewski — członek tytularny	(+1959)
Anastazy Landau — członek tytularny	(+1957)

Mieczysław Michałowicz — członek tytularny (+1965)
 Witold Orłowski — członek tytularny (+1966)
 Mściwój Semerau-Siemianowski — członek tytularny (+1953)

Powołanie do życia Polskiej Akademii Nauk w wyniku uchwał I Kongresu Nauki Polskiej, który odbył się w 1951 r., nie przyczyniło się więc do natychmiastowego wyodrębnienia Wydziału Nauk Medycznych. W początkowym okresie działalności Polskiej Akademii Nauk nauki medyczne reprezentował 7-osobowy Komitet powołany w maju 1953 r. w ramach Wydziału II — Nauk Biologicznych. Skład tego Komitetu przedstawiał się następująco: Ludwik Paszkiewicz — przewodniczący; członkowie: Ludwik Fleck, Józef Heller, Hugon Kowarzyk, Edmund Mikulaszek, Janusz Supniewski, Witold Zawadowski.

Działalność Komitetu Nauk Medycznych miała głównie charakter organizacyjny i koncepcyjny związany z kierunkami działalności i badań 4 placówek Polskiej Akademii Nauk reprezentujących nauki medyczne. Były to:

1. Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN we Wrocławiu powołany uchwałą nr 63/54 Prezydium Rządu z dnia 6 II 1954 r. Pierwszym dyrektorem Instytutu był Ludwik Hirszfeld.

2. Zakład Farmakologii PAN w Krakowie powołany uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN nr 148/54 z dnia 5 X 1954 r. Kierownikiem Zakładu był Janusz Supniewski.

3. Zakład Patomorfologii PAN w Warszawie powołany uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN nr 14/54 z dnia 19 I 1954 r., kierowany przez Ludwika Paszkiewicza.

4. Zakład Histopatologii Układu Nerwowego PAN w Warszawie powołany uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN nr 15/54 z dnia 19 I 1954 r., kierowany przez Adama Opalskiego. Zakład ten w późniejszych latach uchwałą Prezydium PAN nr 29/59 z dnia 14 I 1959 r. przemianowany został na Zakład Neuropatologii PAN.

W dwa lata później, tj. w 1954 r., dokonano wyboru dalszych 5 członków korespondentów:

Andrzeja Biernackiego (+1963)
 Henryka Brokmana (+1976)
 Ludwika Flecka (+1961)
 Franciszka Groera (+1965)
 Adama Grucy.

W 1956 r. liczbę członków korespondentów powiększył Jerzy Konorski. Zwiększająca się liczebnie część korporacyjna Komitetu Nauk Medycznych oraz coraz szerzej reprezentowana problematyka naukowa w jego działalności stworzyły konieczność powołania komitetów o węższych specjalistycznie programach. Komitetów takich powołano 7: (w nawiasie nazwiska pierwszych przewodniczących): Komitet Patogenezy Wstrząsu (H. Kowarzyk), Komitet Patogenezy Miażdżycy (D. Aleksandrow), Komitet Biologii Nowotworów (Z. Albert), Komitet Wpływu Drgań na Ustrój (W. Jankowski), Komitet Antybiotyków (L. Niedźwiecka-Namysłowska), Komitet Fizjologii (M. Missiuro), Komitet Medycyny Społecznej (B. Nowakowski).

W latach 1953—1956 były to ważne kierunki tak w badaniach podstawowych, jak i stosowanych; odpowiadały one ówczesnym zaintereso-

waniom, możliwościom oraz potrzebom tak nauk medycznych, jak i medycynie praktycznej.

W okresie trzy i półletniej działalności Komitet Nauk Medycznych podjął liczne obowiązki i rozwinął szeroką działalność, czego bezpośrednim skutkiem było podniesienie Komitetu do rangi odrębnego Wydziału Nauk Medycznych PAN. Wydział Nauk Medycznych powołany został z dniem 1 I 1957 r. uchwałą nr 13/56 Zgromadzenia Ogólnego PAN z dnia 12 VI 1956 r. — zatwierdzoną uchwałą nr 36/57 Prezydium Rządu z dnia 22 I 1957 r.

Powołanie Wydziału Nauk Medycznych znalazło następujące uzasadnienie w uchwale Zgromadzenia Ogólnego PAN: „...w celu zapewnienia rozwoju prac badawczych w zakresie nauk medycznych oraz stworzenia podstaw naukowych dla podniesienia poziomu służby zdrowia”.

Pierwszym sekretarzem Wydziału Nauk Medycznych na lata 1957—1959 r. został wybrany Witold Zawadowski.

Skład członków Wydziału Nauk Medycznych PAN w chwili powołania przedstawiał się następująco:

Członkowie rzeczywiści:

Fanciszek Czubalski, Anastazy Landau, Mieczysław Michałowicz, Edmund Mikulaszek, Witold Orłowski, Ludwik Paszkiewicz.

Członkowie korespondenci:

Andrzej Biernacki, Henryk Brokman, Ludwik Fleck, Franciszek Groer, Adam Gruca, Józef Heller, Jerzy Konorski, Jan Miodoński, Adam Opalski, Bolesław Skarżyński, Janusz Supniewski, Tadeusz Tempka, Witold Zawadowski.

Wydział Nauk Medycznych PAN przejął opiekę nad placówkami dawnego Komitetu Nauk Medycznych PAN oraz nad powołanymi uprzednio 7 komitetami. W pierwszym okresie swej działalności Wydział powołał nowe zakłady, z których najważniejszymi były:

— Zakład Neurochirurgii PAN w Warszawie powołany uchwałą Prezydium PAN nr 4/57 z dnia 8 I 1957 r.

— Zakład Chirurgii Doświadczalnej PAN w Warszawie powołany uchwałą Prezydium PAN nr 14/57 z dnia 27 III 1957 r.

— Zakład Higieny Psychiczej i Psychiatrii Dziecięcej PAN w Warszawie powołany uchwałą Prezydium PAN z dnia 1 VII 1959 r.

— Zakłady Fizjologii w Łodzi i w Warszawie.

W 1967 r. Zakłady: Neurochirurgii, Chirurgii Doświadczalnej, Higieny Psychiczej i Psychiatrii Dziecięcej oraz Zakład Fizjologii w Warszawie weszły w skład Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN w Warszawie.

W 1960 r. nominację na sekretarza Wydziału Nauk Medycznych PAN otrzymał Andrzej Biernacki, a zastępcami jego zostali: Ksawery Rowiński i Feliks Widy-Wirski. Prof. Biernacki mianowany został sekretarzem Wydziału na lata 1960—1962 oraz 1963—1965. Po ciężkiej chorobie prof. Biernacki zmarł 30 VII 1963 r. i obowiązki sekretarza Wydziału przejął Ksawery Rowiński, który 4 II 1964 r. powołany został na stanowisko sekretarza Wydziału Nauk Medycznych, zajmując je także przez następną kadencję 1966—1968 r.

W latach 1960—1968 podjęto wiele decyzji dotyczących organizacji i kierunków działalności tak placówek Wydziału VI, jak i komitetów nau-

kowych. I tak z dniem 1 X 1960 r. powołano wspólny Zarząd Administracyjny dla 7 zakładów naukowych Wydziału w Warszawie i w Łodzi, wyodrębniono z Zakładu Neuropatologii PAN w Warszawie samodzielną jednostkę — Pracownię Patologii Neurochirurgicznej PAN w Krakowie (uchwała nr 2/64 Prezydium PAN z dn. 11 II 1964 r.) pod kierownictwem prof. dra Adama Kunickiego, wreszcie dnia 2 V 1967 r. zostało powołane uchwałą nr 6/67 Prezydium PAN Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN w Warszawie, w skład którego weszło 6 zakładów, w tej liczbie także Zakład Fizjologii Pracy, powołany uchwałą Sekretariatu Naukowego Wydziału z dnia 22 XI 1962 r.

Historia rozwoju poszczególnych placówek Wydziału VI będzie treścią odrębnego podrozdziału niniejszego opracowania.

Wiele uwagi poświęcił Sekretariat Wydziału strukturze organizacyjnej i ukierunkowaniu działalności Komitetów Wydziału. Zasadnicze postanowienia w tych sprawach podjęto w 1960 r., w którym w miejsce dotychczas działających 7 komitetów powołano 8 następujących (w nawiasie nazwiska przewodniczących): Komitet Nauk Farmaceutycznych (J. Supniewski), Komitet Nauk Morfologicznych (J. Kowalczykowa), Komitet Fizyki Medycznej (W. Zawadowski), Komitet Nauk Klinicznych I (specjalności niezabiegowe) (A. Biernacki, następnie J. Roguski), Komitet Nauk Klinicznych II (dyscypliny zabiegowe) (A. Gruca), Komitet Higieny i Organizacji Ochrony Zdrowia (M. Kacprzak), Komitet Nauk Fizjologicznych (J. Konorski, J. Walawski), Komitet Wychowania Fizycznego (W. Missiuro).

Dawny Komitet Biologii Nowotworów włączony został do Komitetu Nauk Morfologicznych, jako Komisja o tej samej nazwie, Komitet Wpływu Drgań na Ustrój — do Komitetu Fizyki Medycznej, Komitet Medycyny Społecznej — do Komitetu Higieny i Organizacji Ochrony Zdrowia, Komitet Antybiotyków — jako Komisja do Komitetu Nauk Klinicznych I.

Niezależnie od komitetów, Sekretariat Wydziału Nauk Medycznych na posiedzeniu w dniu 9 VI 1960 r. podjął decyzję, zatwierdzoną następnie przez sesję plenarną Wydziału w dniu 3 XI 1960 r. o powołaniu 12 zespołów problemowych, dotyczących badań w najważniejszych z punktu widzenia naukowego i społecznego dziedzinach nauk medycznych.

Listę tych zespołów problemowych i ich przewodniczących przedstawia załącznik 10.

W latach 1957—1968 zwiększyła się liczba członków Wydziału. W tym okresie wybrano 19 członków korespondentów, 12 dawnych członków korespondentów wybrano na członków rzeczywistych Wydziału, a ponadto w latach 1959, 1962 i 1967 wybrano 13 członków zagranicznych.

Sesje plenarne Wydziału, prócz zagadnień organizacyjnych i wynikających z obowiązków statutowych, uwzględniają w swym porządku dziennym coraz szerzej problematykę naukową z wybranych dziedzin (wirusologia, nowotwory złośliwe, medycyna pracy, promieniowanie jonizujące, genetyka człowieka), oceniają stan nauk medycznych w Polsce, określają ważniejsze wyniki prac badawczych, przeprowadzają dyskusje i zatwierdzają plany naukowo-badawcze Wydziału. Szczególnie doniosłe znaczenie miała sesja plenarna Wydziału w dniu 16 IV 1964 r., podczas której ustalono priorytetowe kierunki badań podstawowych w zakresie nauk medycznych w państwowym planie 5-letnim 1966—1970. Były to: mikrobiologia lekarska, fizjologia człowieka, neurofizjologia, neuropatologia, endokrynologia i immunologia, nowe leki, genetyka człowieka, patofizjo-

logia molekularna, ekologia człowieka i zdrowie psychiczne. Placówki naukowe Wydziału miały w tym zakresie rolę wiodącą.

Oceny 10-lecia działalności Wydziału dokonał H. Kowarzyk na sesji plenarnej Wydziału w dniu 6 IV 1967 r.

W latach 1969—1971 funkcję sekretarza Wydziału VI Nauk Medycznych pełnił Tadeusz Orłowski, a zastępcami jego byli: Mirosław Mossakowski i Kazimierz Ostrowski. W tym okresie ustalono kierunki działania Wydziału na dalsze lata, opracowano jego regulamin, przyjęto plan badań placówek naukowych Wydziału, dokonano reorganizacji sieci komitetów naukowych Wydziału VI, przystosowując programy ich działania do bieżących potrzeb nauk medycznych. W ramach Wydziału działało w tym czasie 10 komitetów naukowych: Fizjologii, Immunologii Człowieka, Cytofizjologii, Fizyki Medycznej, Podstawowych Nauk Medycznych, Patofizjologii Klinicznej, Terapii Doświadczalnej, Ekologii Człowieka, Żywności Ludności. Wykaz komitetów i podział ich na komisje przedstawia załącznik 9. Największą pracą Wydziału i komitetów naukowych było dokonanie oceny stanu wielu dziedzin nauk medycznych w okresie 25-lecia PRL. Razem dokonano 57 ocen stanu i osiągnięć nauk medycznych, 12 ocen rozwoju i osiągnięć nauk farmaceutycznych oraz 7 ocen syntetycznych, które ogłoszono drukiem w „Nauce Polskiej”. Materiały te okazały się cennymi pozycjami piśmienniczymi dla opracowania referatów Sekcji Medycznej II Kongresu Nauki Polskiej. Poważnym osiągnięciem Wydziału była także ocena wszystkich naukowych czasopism lekarskich w Polsce, ze wskazaniem ich zalet i słabych stron.

W latach 1969—1971 wybrano 7 członków korespondentów oraz 9 członków rzeczywistych Wydziału.

W okresie tym stworzono również podstawy planowania badań naukowych w ramach problemów węzłowych, międzyresortowych, resortowych i własnych programów placówek Wydziału VI na lata 1971—1975. Szczegółowe omówienie tej problematyki i ważniejszych wyników badań znajduje się w rocznych sprawozdaniach z działalności Polskiej Akademii Nauk oraz Wydziału VI Nauk Medycznych.

W 1972 r. powołano nowy skład Sekretariatu Wydziału. Sekretarzem Wydziału VI został Jan Kostrzewski, a jego zastępcami Mirosław Mossakowski i Witold Rudowski. Sekretariat ścisły w tym składzie działał do końca bieżącej kadencji, tj. do grudnia 1977 r. Najważniejszymi pracami Wydziału było:

1. Opracowanie syntetycznego referatu Sekcji XIV Nauk Medycznych oraz referatów podsekcji: ekologii człowieka, podstawowych nauk medycznych, nauk klinicznych, nauk farmaceutycznych i medycyny pracy II Kongresu Nauki Polskiej.

2. Opracowanie referatu *Nauka a zdrowie i wyżywienie człowieka* w ramach zespołu IV nauk biologicznych, medycznych i rolniczych II Kongresu Nauki Polskiej.

3. Współdziałanie w opracowywaniu uchwał II Kongresu Nauki Polskiej.

Drugim kierunkiem działalności było przygotowanie perspektywicznego planu badań podstawowych w naukach medycznych do 1990 r.

W styczniu 1974 r., na naradzie poświęconej programowi realizacji uchwał II Kongresu Nauki Polskiej — Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Wydział Nauk Medycznych PAN przyjęły jako priorytetowe do 1990 r. następujące kierunki badań:

1. Fizjologia i patofizjologia komórki i struktur subkomórkowych.

2. Genetyka człowieka na poziomie molekularnym, ontogenetycznym i populacyjnym.

3. Neurofizjologia i neuropatologia (struktura i funkcja układu nerwowego w normie i patologii).

4. Endokrynologia (fizjologia i patofizjologia układu wewnątrzwydzielniczego).

5. Immunologia i transplantologia.

6. Onkologia doświadczalna.

7. Farmakologia i toksykologia.

8. Ekologia człowieka.

9. Psychologia i higiena psychiczna.

10. Patofizjologia kliniczna (wybrane działy).

W wyniku przyjętych ustaleń przez PAN nadzorowane są merytoryczne problemy węzłowe:

— „Układ nerwowy oraz systemy i elementy biocybernetyczne” (Wydział VI),

— „Badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania organizmów” (Wydział VI),

— „Synteza oraz własności chemiczne i biologiczne związków organicznych” (Wydział III i VI).

Przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej nadzorowane są problemy międzyresortowe:

— „Wpływ skażeń środowiska na zdrowie i życie człowieka”,

— „Fizjologia i patofizjologia rozrodu i wieku rozwojowego”,

— „Ergonomiczne podstawy optymalizacji warunków pracy w przemyśle”.

W okresie bieżącego pięciolecia badania w zakresie zwalczania chorób nowotworowych uzyskały rangę problemu rządowego. Problem ten nadzorowany jest przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, a Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN jest koordynatorem w zakresie podproblemu „Doświadczalna chemioterapia nowotworów”.

W porządkach obrad sesji plenarnych Wydziału obok tradycyjnych — wynikających z regulaminu Wydziału — punktów pojawiają się referaty oceniające stan niektórych nauk medycznych w kraju (nauki fizjologiczne, genetyka człowieka, pediatria), a także zagadnienie reformy studiów lekarskich i organizacji uczelni medycznych oraz stan zdrowia ludności. Dwukrotnie organizowano międzywydziałowe sesje plenarne: Wydziału VI z Wydziałem Nauk Rolniczych i Leśnych oraz Wydziałem Nauk Biologicznych, poświęcone problematyce środowiska człowieka, żywności i żywienia, a także wspólnemu omówieniu programów badań w latach 1976—1980.

W latach 1972—1977 nadal ożywioną działalność prowadziło 11 komitetów naukowych Wydziału, w tym nowo powołany w 1975 r. Komitet Rozwoju Człowieka, którego przewodniczącym został Bogusław Halikowski. W 2 komitetach nastąpiła zmiana nazwy: Komitet Biologii Komórki nazwano Komitetem Patofizjologii Komórki, a Komitet Fizjologii przemianowano na Komitet Nauk Fizjologicznych.

W latach 1972—1977 wybrano 6 członków korespondentów, 8 członków rzeczywistych i 2 członków zagranicznych Wydziału VI Nauk Medycznych PAN. W chwili obecnej Wydział VI skupia 35 członków krajowych, w tym 20 członków rzeczywistych i 15 członków korespondentów. W okresie 20 lat działalności Wydziału zmarło 19 członków.

PLACÓWKI

Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN we Wrocławiu powołany został uchwałą nr 63/54 Prezydium Rządu z dn. 11 II 1954 r. Założycielem i pierwszym dyrektorem Instytutu był sławny immunolog, członek rzeczywisty PAN Ludwik Hirszfeld, którego imię zostało nadane Instytutowi. Po śmierci prof. Hirszfelda na dyrektora Instytutu został powołany czł. rzecz. PAN Stefan Ślopek, który pełni tę funkcję od 1954 r.

Główne kierunki działalności naukowo-badawczej Instytutu to badania: podstaw molekularnych i uwarunkowań genetycznych procesów immunologicznych; roli komórek, tkanek i narządów biorących udział w odpowiedzi immunologicznej i ich funkcjonalnych powiązań; mechanizmów wpływających na odpowiedź immunologiczną organizmu w procesach nowotworowych; mechanizmów stymulacji i hamowania odpowiedzi immunologicznej przez związki biogenne i syntetyczne; roli odporności humoralnej i komórkowej w patogenezie wybranych chorób zakaźnych; mechanizmów chorób alergicznych mających znaczenie społeczne; mechanizmów zaburzeń regulacji immunologicznej; antygenów zgodności tkankowej; wzajemnego oddziaływania przeszczepu i ustroju biorcy; warunków efektywności przeszczepiania tkanek i narządów.

Instytut jest koordynatorem I stopnia problemu węzłowego „Badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania organizmów”, oraz koordynatorem II stopnia problemu rządowego „Zwalczanie chorób nowotworowych” w zakresie doświadczalnej chemioterapii nowotworów.

Instytut ma uprawnienia nadawania stopni naukowych: doktora i doktora habilitowanego nauk medycznych, doktora i doktora habilitowanego nauk przyrodniczych. Instytut prowadzi studia doktoranckie w zakresie immunologii i mikrobiologii.

W chwili uzyskania statusu prawnego samodzielnej placówki naukowej (1954 r.) Instytut zatrudniał 89 pracowników, w tym: 32 pracowników naukowo-badawczych, 20 pracowników naukowo-technicznych, 13 administracji i 23 obsługi. Obecnie zatrudnionych jest 422 pracowników, w tym 122 naukowo-badawczych, 123 pracowników naukowo-technicznych. Rada Naukowa Instytutu w latach 1954—1977 nadała 182 stopnie naukowe: 149 — doktora i 33 doktora habilitowanego, ponadto przeprowadziła postępowanie w sprawie nadania tytułu profesora nadzwyczajnego w 15 przypadkach i profesora zwyczajnego w 4.

Instytut wykształcił specjalistyczną kadrę naukową zarówno na potrzeby własne, jak również innych placówek naukowych, a także służby zdrowia.

Liczna grupa pracowników odbyła długoterminowe staże naukowe w wiodących zagranicznych ośrodkach naukowych. Ze swej strony Instytut przyjął na przeszkolenie i odbycie stażów specjalistycznych liczną grupę pracowników obcych z kraju i z zagranicy.

Od początku swego istnienia Instytut współpracuje z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi o podobnym profilu badawczym. W latach 1955—1976 pracownicy Instytutu ogłosili drukiem 1675 prac oryginalnych, 210 prac przeglądowych, 58 książek i monografii. Spośród licznych osiągnięć poznawczych wiele zostało wykorzystanych w praktyce.

Instytut Farmakologii PAN. Zakład Farmakologii PAN, prekursor Instytutu Farmakologii PAN w Krakowie, utworzony został w 1954 r. przy

ówczesnym Komitecie Nauk Medycznych PAN. Pierwszym kierownikiem Zakładu Farmakologii był czł. koresp. PAN Janusz Supniewski. Po śmierci prof. Supniewskiego, w 1964 r. — kierownikiem Zakładu, a od 1974 r. Instytutu Farmakologii został czł. rzeczn. PAN Józef Hano. W 1975 r. do Instytutu został włączony Zakład Amin Biogennych w Łodzi.

Główne kierunki działalności naukowej Instytutu to: badanie mechanizmów chemicznych neuromediacji w ośrodkowym układzie nerwowym; biochemiczne, biofizyczne i behawioralne badania przekąźnictwa bodźców nerwowych pomiędzy strukturami anatomicznymi i funkcjonalnymi mózgu; badania wpływu tych czynników na działanie leków psychotropowych; poszukiwanie nowych leków neuro- i psychotropowych oraz badania mechanizmów ich działania; psychosomatyczne skutki stressu, mechanizmy ich powstawania oraz zapobieganie im na modelu stressowej, doświadczalnej choroby wrzodowej; badania hormonów sterydowych, synteza nowych sterydów i określenie ich właściwości biologicznych; badania morfologiczne, immunologiczne i enzymatyczne wpływu leków na rozwój płodu oraz badania nad rolą fizjologiczną metabolizmu amin biogennych.

Instytut Farmakologii jest koordynatorem II stopnia w zakresie problemu międzyresortowego „Synteza oraz właściwości chemiczne i biologiczne związków organicznych”, jak również w ramach problemu węzłowego „Układ nerwowy oraz systemy i elementy biocybernetyczne”. Instytut ma uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora nauk medycznych i doktora nauk przyrodniczych. Instytut prowadzi studia doktoranckie w zakresie farmakologii. Rozwój placówki charakteryzuje wzrost zatrudnienia z 9,5 etatu w 1955 r., do 225 w 1977 r. Instytut zatrudnia 225 osób, w tym 65 pracowników naukowo-badawczych, 65 pracowników inżyniersko-technicznych z wyższym wykształceniem, 32 pracowników technicznych, 27 pracowników administracyjnych, 35 osób obsługi.

Od początku istnienia tej placówki 58 pracowników uzyskało stopień naukowy doktora, z czego 14 osobom nadany został stopień doktora przez Radę Naukową Instytutu; stopień doktora habilitowanego uzyskało 12 osób, tytuł profesora uzyskało 3 pracowników obecnie pracujących w Instytucie i 4 byłych pracowników, obecnie zatrudnionych w Akademii Medycznej w Warszawie i Krakowie.

Instytut wykształcił specjalistyczną kadrę naukową zarówno dla potrzeb własnych, jak i innych placówek naukowych w kraju. Wielu pracowników Instytutu odbyło długoterminowe staże zagraniczne. Instytut współpracuje z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi o podobnym profilu badawczym.

Od 1957 r. do bieżącego roku pracownicy Instytutu opublikowali w krajowych i międzynarodowych czasopiśmie 512 prac doświadczalnych, 152 komunikaty zjazdowe, ponad 10 prac poglądowych. Spośród licznych osiągnięć poznawczych 7 uzyskało patenty; wiele innych wykorzystano w praktyce.

W 1974 r. został zorganizowany w Instytucie Zespół Naukowo-Przemysłowy Krakowskich Zakładów Farmaceutycznych „Polfa”, którego zadaniem jest prowadzenie badań naukowych, ukierunkowanych na potrzeby przemysłu farmaceutycznego i kształcenie kadr naukowych dla przemysłu.

Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN w Warszawie powołane zostało w 1967 r. na bazie istniejących uprzednio placówek me-

dycznych PAN w Warszawie (Zakładu Patologii Doświadczalnej, Zakładu Neuropatologii, Zakładu Chirurgii Doświadczalnej, Zakładu Fizjologii, Zakładu Neurochirurgii i Zakładu Higieny Psychiczej i Psychiatrii Dziecięcej).

Pierwszym dyrektorem Centrum był Zygmunt Ruszczewski, a następnie od 1970 r. czł. rzecz. PAN Adam Kunicki. Od 1975 r. dyrektorem Centrum jest czł. koresp. PAN Mirosław Mossakowski.

Główne kierunki działalności naukowej Centrum to badania: układu nerwowego ze szczególnym uwzględnieniem organizacji czynnościowej układu nerwowego i mechanizmów regulacji neurohumoralnej w warunkach prawidłowych i stanach chorobowych; nerwowych i humoralnych mechanizmów regulacji podstawowych czynności ustroju; właściwości biologicznej tkanki nerwowej i mięśniowej w warunkach prawidłowych oraz w wybranych procesach patologicznych; badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania organizmów. Rozwijanym od 1974 r. nowym kierunkiem badań jest problematyka społecznych, biologicznych i psychologicznych uwarunkowań zdrowia psychicznego. Centrum jest koordynatorem I stopnia problemu węzłowego „Układ nerwowy oraz systemy i elementy biocybernetyczne”. Bierze czynny udział w realizacji problemu „Badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania organizmów” oraz problemu rządowego „Zwalczanie chorób nowotworowych”.

Centrum ma uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nauk medycznych i doktora nauk przyrodniczych; prowadzi studia doktoranckie w zakresie medycyny doświadczalnej i klinicznej, neuropatologii, neurofizjologii, neurochemii, fizjologii stosowanej, chirurgii doświadczalnej i transplantologii.

Liczba zatrudnionych w ciągu 10 lat wzrosła z 159 w 1967 r. do 298 w 1977 r., w tym 115 pracowników naukowo-badawczych, 120 — inżynierjno-technicznych, 38 obsługi i 25 administracji.

W latach 1967—1977 stopień doktora nauk uzyskało 75 osób; doktora habilitowanego — 13 osób; tytuły profesora nadzwyczajnego — 6 osób.

Centrum, drogą staży krajowych i współudziału w kursach organizowanych przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, kształci kadrę naukową dla innych placówek naukowych i dla służby zdrowia.

Bardzo dynamicznie rozwijana jest współpraca Centrum z placówkami zagranicznymi o podobnym profilu naukowym (ZSRR, USA, CSRS, Szwecja, Anglia, Norwegia). Współpraca naukowa nie objęta formalnymi umowami rozwija się szczególnie efektywnie z Uniwersytetami w Oksfordzie, Bristolu, Cambridge, Londynie, Kolonii, Paryżu, Montrealu.

Przed powołaniem Centrum tematyka badawcza była bardzo rozproszona. W ciągu 10 lat istnienia Centrum udało się niemal całkowicie zogniskować aktywność naukową wokół dwóch problemów: neurobiologii i chirurgii doświadczalnej z transplantologią. W przyszłości przewiduje się wydzielenie placówek zajmujących się problematyką zdrowia psychicznego z ram organizacyjnych Centrum.

W całym szeregu tematów CMDiK jest placówką o uznanej w świecie randze, o czym świadczy powierzanie zespołom Centrum organizacji międzynarodowych konferencji naukowych, a także kongresów i sympozjów, oraz koordynacji międzynarodowych badań.

W działalności naukowo-technicznej Centrum na podkreślenie zasługuje kilka unikalnych urządzeń badawczych opracowanych przez pracowników, uzyskanie szeregu patentów. Pracownicy Centrum publikują rocznie ok. 200 prac.

Zakład Genetyki Człowieka w Poznaniu powstał w wyniku uchwał II Kongresu Nauki Polskiej w 1974 r. Kierownikiem Zakładu jest czł. koresp. PAN Antoni Horst. Zakład zatrudnia 21 pracowników i mieści się w lokalu Akademii Medycznej w Poznaniu.

Główne kierunki działalności Zakładu to: badania struktury, organizacji i funkcji aparatu genetycznego eukariotów; badania patogenezy genetycznie uwarunkowanych chorób i nieprawidłowości rozwojowych; badania struktury genetycznej populacji oraz ocena wpływu wywieranego na zdrowie ludności przez eliminowanie działania doboru naturalnego wskutek utrzymywania przy życiu osobników genetycznie słabych lub obciążonych wadami dziedzicznymi.

W ramach Zakładu Genetyki Człowieka działają zespoły: immunogenetyki; badania kwasów nukleinowych; badania mutagenezy; cytogenetyki; niehistonowych białek chromatyny; patologii molekularnej oraz poradnia genetyczna.

KOMITETY

W Wydziale VI Nauk Medycznych PAN działa od 1975 r. 11 komitetów naukowych. Trzy spośród nich, a mianowicie: Komitet Podstawowych Nauk Medycznych, Komitet Patofizjologii Klinicznej i Komitet Ekologii Człowieka — stanowią komitety reprezentujące całość nauk medycznych: nauki podstawowe, nauki kliniczne i medycynę społeczną.

Przewodniczący tych komitetów byli stałymi członkami Sekretariatu Naukowego Wydziału. W skład wymienionych komitetów wchodzi przedstawiciele pozostałych komitetów o charakterze problemowym — takich jak: Komitet Terapii Doświadczalnej, Komitet Patofizjologii Komórki, Komitet Żywienia Ludności (uprzednio będący komitetem przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk) oraz komitetów reprezentujących szerokie dziedziny nauk medycznych — takich jak: Komitet Nauk Fizjologicznych, Komitet Nauk Neurologicznych, Komitet Fizyki Medycznej i Komitet Immunologii oraz Komitet Rozwoju Człowieka.

Komitety działające przy Wydziale VI w całym szeregu przypadków pełnią funkcję komitetów międzywydziałowych, skupiając w swoim gronie przedstawicieli nauk i placówek reprezentowanych przez inne wydziały PAN, przede wszystkim Wydział II i V. Funkcje takie pełni np. Komitet Nauk Fizjologicznych i Komitet Immunologii i *vice versa* — niektóre komitety Wydziału II grupują pracowników naukowych ze specjalnościami wchodzącymi w zakres zainteresowań Wydziału Nauk Medycznych, np.: Komitet Mikrobiologii lub Komitet Biochemii i Biofizyki, czy Komitet Antropologii. Należy również zasygnalizować pozorne, przede wszystkim nomenklaturowe, choć w części również i merytoryczne, nakładanie się działalności Komitetu Cytobiologii Wydziału II i Komitetu Patofizjologii Komórki Wydziału VI. Przezorność ta wyraża się w fakcie, że przedmiotem zainteresowań pierwszego są komórkowe zjawiska fizjologiczne, zachodzące w prawidłowej komórce roślinnej i zwierzęcej,

stanowiącej zarówno jednokomórkowy samodzielny organizm, jak i element składowy organizmów wielokomórkowych, podczas gdy drugi zajmuje się patologicznymi zjawiskami zachodzącymi w komórce i to przede wszystkim organizmu człowieka. Oba komitety współdziałają ze sobą, należy przy tym postulować pogłębienie ich współdziałania na przyszłość, mimo że w wyniku dyskusji zdecydowano się na utrzymanie ich odrębności, która znajduje wyraz również w zmienionej nazwie Komitetu Biologii Komórki na Komitet Patofizjologii Komórki.

Struktura organizacyjna komitetów. W skład komitetów wchodzi ich sekcje i komisje, o charakterze mieszanym, zarówno problemowym, np.: Komisja Biologii Nowotworów w Komitecie Patofizjologii Komórki, Komisja Chorób Metabolicznych Ośrodkowego Układu Nerwowego w Komitecie Nauk Neurologicznych, czy Komisja Fizjologii Mięśni w Komitecie Nauk Fizjologicznych, jak i dyscyplinowych, np.: Komisja Farmakologii Doświadczalnej w Komitecie Nauk Fizjologicznych, Komisja Neurologii Rozwojowej w Komitecie Nauk Neurologicznych lub Komisja Epidemiologii oraz Komisja Toksykologii i Higieny Żywności w Komitecie Ekologii Człowieka i in. W Komitecie Immunologii działają komisje jednoimienne z grupami tematycznymi problemu węzłowego „Badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania ustrojów żywych”, nadzorowanego przez ten Komitet. To zróżnicowanie charakteru i struktury komitetów oraz komisji na problemowe, kierunkowe i dyscyplinowe wydaje się w całej pełni uzasadnione potrzebą zapewnienia funkcji reprezentowania przez komitety pełnego przekroju danej dziedziny nauk, w przypadku Wydziału VI — nauk medycznych, z drugiej zaś strony zapewnienia reprezentacji pewnych kierunków i problemów badawczych uznanych za wiodące lub priorytetowe.

Formy działania komitetów. Na działalność komitetów składają się posiedzenia plenarne, bądź posiedzenia prezydiów, oraz prace sekcji lub komisji. Przy czym te ostatnie stanowią forum roboczej działalności merytorycznej. Zarówno komitety, jak i komisje są organizatorami konferencji i sympozjów naukowych oraz kursów i kursokonferencji naukowych o charakterze szkoleniowym. Szczególnie ożywioną działalność w tym ostatnim zakresie przejawiały ostatnio komisje Komitetu Patofizjologii Klinicznej, Komitetu Nauk Neurologicznych i Nauk Fizjologicznych.

Międzynarodowe sympozja i konferencje naukowe organizowane pod patronatem komitetów i komisji zyskały wysoką rangę i uznanie w środowisku naukowym na świecie; jako przykłady można wymienić cykl sympozjów satelitarnych kongresu nauk fizjologicznych, zorganizowanych przez Komitet Nauk Fizjologicznych, lub konferencję poświęconą patologii mięśni i nerwów obwodowych w Kazimierzu, zorganizowaną pod patronatem tego samego Komitetu, sympozja dunajskie organizowane przez Komitet Nauk Neurologicznych lub międzynarodowy zjazd Sekcji Żywności IUPAC, zorganizowany przez Komitet Ekologii Człowieka wspólnie z Komitetem Nauk Weterynaryjnych Wydziału V, czy wreszcie sympozjum poświęcone mechanizmom krzepnięcia krwi, zorganizowane w Radziejowicach przez Komitet Patofizjologii Klinicznej. Na odrębne podkreślenie zasługują spotkania robocze poświęcone metodom nauczania epidemiologii, organizowane pod patronatem Komitetu Ekologii Człowieka, których wynikiem jest międzynarodowy podręcznik nauczania epidemiologii, przetłumaczony do chwili obecnej na 7 języków.

Inną cenną formą działania komitetów jest zapraszanie do Polski wybitnych pracowników naukowych z zagranicznych ośrodków badawczych i zapoznanie z ich osiągnięciami grona specjalistów polskich poprzez organizowanie serii odczytów i wykładów.

Funkcje komitetów. Integracja — komitety spełniają wielorakie funkcje integrujące. W istniejącym systemie nauki w kraju, rozwijającej się w pionie placówek PAN, szkół wyższych i instytutów resortowych, komitety naukowe, grupujące pracowników nauki z wszystkich pionów, spełniają funkcje integrujące środowisko naukowe, niezależnie od jego organizacyjnej przynależności. W przypadku komitetów Wydziału VI jest to przede wszystkim integracja środowiska placówek PAN i uczelni wyższych podległych Ministerstwu Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki i MON ze środowiskiem uczelni i instytutów badawczych Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, stanowiącą liczbowo największą grupę. W skład komitetów i ich komisji wchodzi przedstawiciele zakładów naukowych i uczelni podległych różnym resortom, z oczywistą przewagą Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej.

Komitety, zwłaszcza te o charakterze problemowym, stanowią forum integracji interdyscyplinarnej, np. do Komitetu Żywnienia Ludności — obok fizjologów żywienia — wchodzi dietetycy, technolodzy żywności i reprezentanci higieny żywienia; w komisjach Komitetu Podstawowych Nauk Medycznych współdziałają ze sobą lekarze, fizycy, matematycy i technicy; w Komitecie Terapii Doświadczalnej — lekarze, farmaceuci, chemicy itp. Komitety stanowią wreszcie, a powinny stanowić w stopniu jeszcze większym, forum przeciwdziałające naturalnym, wynikającym z rozwoju nauki, tendencjom dezintegracyjnym w ramach jej poszczególnych dziedzin. Na przykład: Komitet Nauk Neurologicznych stwarza platformę współdziałania i merytorycznej dyskusji pracownikom nauki zgrupowanym w co najmniej 5 specjalistycznych towarzystwach naukowych.

Inicjowanie badań — w Wydziale Nauk Medycznych komitety naukowe od początków swej działalności inicjowały i popierały rozwój wybranych kierunków badań przede wszystkim poprzez finansowanie badań, w trybie konkursów. Inicjatywy komitetów znajdowały swój wyraz w tematach (kierunkach) konkursu ogłaszanego rokrocznie przez Wydział Nauk Medycznych, przy czym do obowiązków komitetów należy ocena prac zgłaszanych na konkurs oraz ocena realizacji planowanych badań. Szczególnie istotną rolę odegrały komitety w opracowaniu i ocenie perspektywicznego programu badań naukowych do roku 1990, przygotowywanego w oparciu o wnioski i uchwały II Kongresu Nauki Polskiej, oraz w przygotowaniu nowych projektów problemów węzłowych i resortowych z zakresu nauk medycznych na lata 1976—1980.

Wydaje się celowe powiązanie funkcji inicjujących badania przez komitety z możliwościami finansowania badań. Przyjęta w Wydziale VI metoda konkursów inicjowanych, pilotowanych i ocenianych przez komitety wydaje się w obecnych warunkach optymalna. Celowe wydaje się również stworzenie rezerwy finansowej na popieranie nowych badań nie zaplanowanych uprzednio, a wynikających z bieżącego rozwoju nauki.

Ocena badań — komitety spełniają ponadto rolę forum oceniającego wyniki i postęp badań realizowanych w ramach problemów rządowych,

węzłowych i międzyresortowych. Komitet Immunologii merytorycznie nadzorował w poprzedniej pięcioletce postęp badań w problemie węzłowym „Badanie i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania ustrojów żywych”, obecnie nadzoruje badania w problemie węzłowym „Badania i wykorzystanie immunologicznego zróżnicowania organizmów”; Komitety — Nauk Fizjologicznych i Nauk Neurologicznych — w problemie węzłowym „Struktura i funkcja układu nerwowego”, obecnie „Układ nerwowy oraz systemy i elementy biocybernetyczne”; Komitet Terapii Doświadczalnej — obok Komitetu Nauk Chemicznych Wydziału III — w problemie resortowym PAN, obecnie międzyresortowym „Synteza oraz właściwości chemiczne i biologiczne związków organicznych”. Komitet Patofizjologii Komórki współdziała w ocenie problemu rządowego — „Zwalczanie chorób nowotworowych w zakresie doświadczalnej chemioterapii nowotworów”; Komitet Ekologii Człowieka ocenia problemy międzyresortowe: „Wpływ skażeń środowiska na zdrowie i życie człowieka”, problem „Ergonomiczne podstawy optymalizacji warunków pracy w przemyśle” oraz uczestniczy w ocenie problemów nadzorowanych przez Komitet „Człowiek i Środowisko”; Komitet Patofizjologii Komórki — problem międzyresortowy „Fizjologia i patofizjologia rozrodu i wieku rozwojowego”.

Wymienione wyżej problemy leżą w gestii Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej.

Formy oceny są zróżnicowane. W niektórych przypadkach odbiór rocznych zadań badawczych odbywa się na posiedzeniach komitetu lub jego komisji (Komitet Immunologii, Komitet Nauk Neurologicznych), w innych przedstawiciele komitetu lub jego komisji biorą udział w posiedzeniach zespołu oceniającego lub zespołów koordynujących. Spełnianie właściwej roli przez komitety w tym zakresie wymaga odpowiedniego ich powiązania z zespołami koordynującymi problemy i stworzenie warunków ich współdziałania. Istotna rola przypada komitetom naukowym Wydziału w realizacji perspektywicznego programu badań podstawowych w zakresie nauk medycznych do roku 1990. Opracowanie właściwych form działania komitetów naukowych w tym zakresie jest jednym z istotnych czynników warunkujących realizację tego problemu.

Funkcje opiniodawcze — komitety spełniają i powinny spełniać funkcję stałego eksperta oceniającego stan i potrzeby reprezentowanych przez nie kierunków nauki.

Komitety wykonują ekspertyzy dotyczące szczegółowych zagadnień wchodzących w zakres ich specjalności, zarówno na zamówienie właściwych instytucji, jak i z inicjatywy własnej. Wydaje się jednak, że w niedostatecznym stopniu wykorzystywany jest potencjał komitetów w zakresie „ekspertyz na zamówienie”. Opiniują one ponadto wnioski na nagrody wydziałowe, kandydatów na członków Polskiej Akademii Nauk itp.

Formy i zakres działania komitetów ulegają ewolucji, a aktywność poszczególnych komitetów i ich komisji jest zróżnicowana i w dużym stopniu uwarunkowana aktywnością ich prezydiów i członków. Zmiany kadencji komitetów stwarzają okazję do wnikliwej analizy ich pracy oraz oceny działających w nich ludzi. Komitety dążą do powiązania swej działalności naukowej z szeroko rozumianą praktyką społeczną, co w przypadku komitetów Wydziału Nauk Medycznych oznacza udział w ich pracach wybitnych klinicystów spoza uczelni i instytutów.

TOWARZYSTWA NAUKOWE

Z Wydziałem VI PAN bezpośrednio są związane następujące towarzystwa naukowe:

Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne powstało w 1949 r. Obecnie skupia 446 członków w 9 oddziałach. Jest członkiem „International Society of Endocrinology”; współpracuje z Węgierskim Towarzystwem Endokrynologii oraz Słowackim Towarzystwem Endokrynologicznym.

Od 1950 r. Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne wydaje czasopismo „Endokrynologia Polska”.

Kolejnymi prezesami Towarzystwa byli: prof. dr Artur Ber, prof. dr Kazimierz Dux, doc. dr Jerzy Teter, prof. dr Tadeusz Pawlikowski, prof. dr Eugeniusz Domański; prof. dr Kazimierz Dux i obecnie prof. dr Marek Pawlikowski.

Polskie Towarzystwo Farmakologiczne powstało w 1965 r. Obecnie skupia 409 członków działających w 10 oddziałach. Jest członkiem i współzałożycielem Międzynarodowej Unii Towarzystw Farmakologicznych (IUPHAR).

Współpracuje z towarzystwami farmakologicznymi Węgier i NRD. Kolejnymi prezesami byli: prof. dr Piotr Kubikowski, prof. dr Józef Hanc, prof. dr Tadeusz Garbuliński, prof. dr Andrzej Danysz, prof. dr Jerzy Maj; obecnie prof. dr Zdzisław Kleinrok.

Polskie Towarzystwo Fizjologiczne powstało w 1936 r.; reaktywowano Towarzystwo w 1948 r.; Polska Akademia Nauk przejęła Towarzystwo w 1952 r. Obecnie skupia 604 członków w 12 oddziałach.

Od 1959 r. Towarzystwo jest zrzeszone w Międzynarodowej Unii Nauk Fizjologicznych (IUPS). Polskie Towarzystwo Fizjologiczne wydaje „Acta Physiologica Polonica”.

Kolejnymi prezesami Towarzystwa byli: prof. dr Włodzimierz Missiuro, prof. dr Tadeusz Baranowski, prof. dr Julian Walawski, prof. dr Wiesław Hołobut, prof. dr Eugeniusz Miętkiewski, a obecnie prof. dr Jarosław Billewicz-Stankiewicz.

Polskie Towarzystwo Fizyki Medycznej powołano do życia w 1965 r. Obecnie skupia 338 członków w 7 oddziałach. Polskie Towarzystwo Fizyki Medycznej jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Ochrony przed Promieniowaniem oraz Międzynarodowej Organizacji Fizyki Medycznej. Wydaje kwartalnik „Postępy Fizyki Medycznej”. Prezesem Polskiego Towarzystwa Fizyki Medycznej jest prof. dr Juliusz Keller. Poprzednim prezesem był prof. Dawid Shugar.

Polskie Towarzystwo Histochemików i Cytochemików powołane zostało w 1961 r. drogą przekształcenia w Towarzystwo — Sekcji Histochemicznej Polskiego Towarzystwa Anatomicznego. Obecnie Towarzystwo skupia 277 członków w 8 oddziałach. Polskie Towarzystwo Histochemików i Cytochemików jest członkiem Międzynarodowej Federacji Towarzystw Histo- i Cytochemicznych, było współtwórcą Międzynarodowego Komitetu do spraw Histochemii i Cytochemii. Od 1963 r. Towarzystwo wydaje kwartalnik „Folia Histochemica et Cytochemica”. Kolejnymi prezesami Towarzystwa byli: prof. dr Henryk Godlewski, doc. dr Jerzy Kawiak; obecnie — prof. dr Aleksandra Krygier-Stojałowska.

Polskie Towarzystwo Historii Medycyny reaktywowane zostało w 1957 r. Obecnie skupia 282 członków w 10 oddziałach. Towarzystwo współpracu-

je z Międzynarodowym Towarzystwem Historii Medycyny, z towarzystwami w NRD i ZSRR. Wydaje czasopismo „Archiwum Historii Medycyny”.

Kolejnymi prezesami Towarzystwa byli: prof. dr Stanisław Konopka, prof. dr Kazimierz Lejman, doc. dr Stanisław Szpilczyński, doc. dr Marcin Łyskanowski, a obecnie doc. dr hab. Z. Brzeziński.

Polskie Towarzystwo Immunologiczne powołane zostało w 1969 r. Obecnie skupia 365 członków w 9 oddziałach. Polskie Towarzystwo Immunologiczne jest współzałożycielem Światowej Unii Towarzystw Immunologicznych i Europejskiej Federacji Towarzystw Immunologicznych. Wydaje kwartalnik „Immunologia Polska”. Prezesem Towarzystwa był prof. dr Stefan Slopek, a obecnie jest prof. dr Józef Lisowski.

Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii powołane zostało w 1938 r. — reaktywowane po wojnie, a od 1976 r. działa pod patronatem Wydziału VI PAN, przejęte z Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej. Towarzystwo skupia 186 członków w 9 oddziałach.

Współdziała ono z Międzynarodową Akademią Medycyny Sądowej i Medycyny Społecznej, Międzynarodowym Towarzystwem Medycyny Wypadkowej i Drogowej, Międzynarodową Organizacją Informacji w zakresie medycyny sądowej, Francuskim Towarzystwem Medycyny Sądowej i Kryminologii, Europejskim Stowarzyszeniem Ośrodków do Walki z Zatruciami, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Toksykologów Sądowych i in. Towarzystwo wydaje kwartalnik „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii”. Prezesem Towarzystwa jest prof. dr Stefan Raszeja.

Polskie Towarzystwo Patologów powstało w 1958 r. z sekcji działającej w Polskim Towarzystwie Anatomicznym, jako Polskie Towarzystwo Anatomopatologów. W 1976 r. zmieniło nazwę na Polskie Towarzystwo Patologów. Skupia 632 członków w 13 oddziałach i 2 sekcjach: Sekcji Mikroskopii Elektronowej i Sekcji Cytologii Klinicznej. Z ramienia Towarzystwa jest prowadzony Centralny Rejestr Nowotworów Jajników.

Kolejno prezesami Towarzystwa byli: prof. dr Ludwik Paszkiewicz, prof. dr Janina Kowalczykowa, prof. dr Stefan Kruś, a obecnie prof. dr Maria Kobuszevska-Faryna.

Sekcja Cytologii Klinicznej tego Towarzystwa należy do Międzynarodowej Federacji Towarzystw Cytologicznych. Towarzystwo wydaje kwartalnik „Patologia Polska”.

Stowarzyszenie Neuropatologów Polskich zostało powołane w 1964 r. z inicjatywy pracowników naukowych Zakładu Neuropatologii PAN i skupia 78 członków. Kolejnymi prezesami Stowarzyszenia byli: prof. dr Ewa Osetowska, doc. dr Andrzej Głuszcz — obecnie prof. dr Mirosław Mossakowski.

Od 1967 r. Stowarzyszenie jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Neuropatologów, współpracuje z towarzystwami neuropatologów NRD, Węgier, Rumunii, Czechosłowacji. Stowarzyszenie wydaje kwartalnik „Neuropatologia Polska”.

WYDAWNICTWA WYDZIAŁU VI PAN

Ogólna liczba i objętość wydawanych pod egidą Wydziału publikacji utrzymuje się od lat na stałym poziomie i w zakresie czasopism wynosi

rocznie ok. 600 arkuszy wydawniczych; z ogólnej liczby wydawanych czasopism 1/3 to czasopisma Wydziału i placówek, 2/3 — czasopisma towarzystw naukowych nadzorowanych przez Wydział.

Towarzystwa naukowe wydają następujące czasopisma: „Endokrynologia Polska”, „Postępy Fizyki Medycznej”, „Archiwum Historii Medycyny”, „Immunologia Polska”, „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii”, „Patologia Polska”, „Neuropatologia Polska”, „Acta Physiologica Polonica”, „Folia Histochemica et Cytochemica”.

Placówki Wydziału wydają: „Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej”, „Archiwum Immunologiae et Therapiae Experimentalis”, „Polish Journal of Pharmacology and Pharmacy”.

Czasopismami wydawanymi przez Wydział do 1976 r. były „Acta Medica Polona”, „Annals of the Medical Sections of the Polish Academy of Sciences”; obecnie wydawane będzie jedno czasopismo, tj. „Acta Medica Polona”.

Wszystkie publikacje ukazujące się pod patronatem Wydziału realizowane są w Państwowym Zakładzie Wydawnictw Lekarskich. Wydział jest konsultantem tego wydawnictwa, a członkowie Wydziału biorą udział w pracach Rady Naukowej PZWL.

Pod patronatem Wydziału Nauk Medycznych PAN ukaże się w 1979 r., przygotowywany od wielu lat, *Polski słownik lekarski*, zawierający hasła i określenia poszczególnych działów medycyny, stomatologii i farmacji.

Z planu wydawniczego PAN ukazują się od lat kolejne tomy „Polskiej Bibliografii Lekarskiej”. Pod redakcją prof. dra Stanisława Konopki ukazywać się będą, z pomocą finansową PAN, kolejne tomy historycznej „Polskiej Bibliografii Lekarskiej XIX wieku”.

ZAŁĄCZNIK 1

**LISTA CZŁONKÓW WYDZIAŁU III MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZEGO
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W CHWILI ZAŁOŻENIA I W PIERWSZYCH
LATACH DZIAŁALNOŚCI**

Członkowie-założyciele: Józef Majer (fizjolog — prezes Akademii Umiejętności 1872—1890), Fryderyk Skobel (patolog), Ludwik Teichmann (anatom), Stefan Kuczyński (fizyk).

Członkowie: Alojzy Alth (geolog), Alfred Biesiadecki (anatomopatolog), Ignacy Czerwiakowski (botanik), Józef Dietl (internista — dyrektor Wydziału III), Franciszek Kurliński (astronom), Maksymilian Nowicki (zoolog), Gustaw Piotrowski (fizjolog), Feliks Strzelecki (fizyk), Wawrzyniec Żmurko (matematyk), Henryk Hoyer sen. (histolog, 1895).

Członkowie żyjący na emigracji: Ignacy Domeyko (mineralog i geolog), Edward Strassburger (botanik), Józef Tetmajer (matematyk).

Członkowie zagraniczni: Józef Hyrtl (anatom), Karl Rohitansky (patolog), Józef Jirecek (czeski historyk literatury, który jako minister popierał dążenia Polaków do utworzenia Akademii Umiejętności).

**WYBITNI PRZEDSTAWICIELE NAUK MEDYCZNYCH, ZAGRANICZNI
CZŁONKOWIE WYDZIAŁU III i IV AU i PAU**

Abrikosow Aleksiej J. (patolog), Adrian Edgar D. (fizjolog), Aschoff Ludwig (patolog), Bordet Jules (bakteriolog), Brachet Albert (anatom), Cushing Harvey (neurochirurg), Driesch Hans (fizjolog), Gray Archibald H. (dermatolog), Hyrtl Josef (anatom), Jurasz Antoni (chirurg), Keith Artur (anatom), Kimbe Rudolf (patolog), Lapicque Louis (fizjolog), Minkowski Mieczysław (neurolog), Nicolle Charles J. (bakteriolog), Palladin Aleksander W. (fizjolog), Pasteur Louis (mikrobiolog), Penfield Wilder C. (neurochirurg), Policard Albert (histolog), Richet Charles (fizjolog), Roger Henri (patolog), Rokitansky Karl (anatomopatolog), Roussy Gustaw (patolog), Sand Knut (profesor medycyny sądowej), Skłodowska-Curie Maria (fizyk), Virchow Rudolf (anatomopatolog).

ZAŁĄCZNIK 3

CZŁONKOWIE AKADEMII NAUK LEKARSKICH W LATACH 1920—1930

Stanisław Bądziński — Warszawa (biochemik), Adolf Beck — Lwów (fizjolog), Tadeusz Browicz — Kraków (anatomopatolog), Władysław Bylicki — Łódź (ginekolog i położnik), Franciszek Chłapowski — Poznań, Witold Chodźko — Warszawa (profesor higieny), Stanisław Ciechanowski — Kraków (anatomopatolog), Stefan Dąbrowski — Poznań (biochemik), Benedykt Dąbrowski — Lwów (zoolog), Szymon Dzierzgowski — Warszawa (profesor higieny), Edward Flatau — Warszawa (neurolog), Antoni Gluźniński — Lwów (internista), Emil Godlewski jr. — Kraków (biolog), Józef Hornowski — Warszawa (anatomopatolog), Henryk Hoyer jr. — Kraków (anatom), Walery Jaworski — Kraków (internista), Antoni Jurasz — Poznań (chirurg), Walenty Kamocki — Warszawa, Kazimierz Kostanecki — Kraków (anatom), Franciszek Krzyształowicz — Warszawa (dermatolog), August Kwaśnicki — Kraków (pediatra), Józef Markowski — Poznań (anatom), Stanisław Maziarski — Kraków (histolog), Jan Mazurkiewicz — Warszawa (psychiatra), Roman Nitsch — Warszawa (mikrobiolog), Witold Nowicki — Lwów, Witold Orłowski — Kraków (internista), Kazimierz Orzechowski — Warszawa (neurolog), Józef Pawiński — Warszawa (internista), Leon Popielski — Lwów (fizjolog), Aleksander Rosner — Kraków (ginekolog), Ludwik Rydygier — Kraków (chirurg), Kazimierz Rządkowski — Warszawa (interna), Bronisław Sawicki — Warszawa (chirurg), Alfred Sokołowski — Warszawa (fizjatria), Leon Szuman — Toruń, Heliodor Święcicki — Poznań (ginekologia i położnictwo), Julian Talko-Hryncewicz — Kraków (antropolog), Leon Wachholz — Kraków (medycyna sądowa), Adam Wrzosek — Warszawa (historyk medycyny).

CZŁONKOWIE-KOESPONDENCI AKADEMII NAUK LEKARSKICH

Wybrani 23 IV 1922 r.: Wincenty Arnold Chełmoński, Marian Franke, Józef Jotejko, Henryk Lubieniecki, Jerzy Modrakowski, A. Zahorski.

CZŁONKOWIE ZAGRANICZNI AKADEMII NAUK LEKARSKICH

Wybrani 24 IX 1921 r.: Charles Archard — sekretarz generalny Académie Nationale de Medecine, Charles Richet — członek Académie Nationale de Medecine, Józef Babiński — członek Académie Nationale de Medecine, Henri Roger — dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Paryżu, Bolesław Motz, Edward Pożerski, Zygmunt Laskowski — Genewa, założyciel Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie w Genewie.

ZAŁĄCZNIK 5

**KRAJOWI CZŁONKOWIE WYDZIAŁU IV PAU,
KTÓRZY ZOSTALI CZŁONKAMI PAN**

Andrzej Biernacki (internista), Franciszek Czubalski (fizjolog), Franciszek Groer (pediatra), Adam Gruca (chirurg), Włodzimierz Kuryłowicz (mikrobiolog), Józef Laskowski (anatomopatolog), Mieczysław Michałowicz (pediatra), Edmund Mikulaszek (mikrobiolog), Jan Miodoński (laryngolog), Jan Olbrycht (medycyna sądowa), Adam Opalski (neurolog), Witold Orłowski (internista), Ludwik Paszkiewicz (anatomopatolog), Janusz Supniewski (farmakolog), Tadeusz Tempka (internista), Witold Zawadowski (radiolog).

**WYKAZ CZŁONKÓW POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁU NAUK MEDYCZNYCH**

wg stanu na 1 I 1977 r.

Członkowie rzeczywiści PAN

	Rok wyboru na	
	czł. koresp.	czł. rzecz.
Zygmunt Albert — patomorfologia	1963	1969
Dymitr Aleksandrow — interna (kardiologia)	1965	1976
Bogusław Bobrański — chemia farmaceutyczna	1960	1969
Wiktor Dega — ortopedia i rehabilitacja	1962	1969
Kornel Gibiński — interna (gastroenterologia)	1965	1973
Adam Gruca — ortopedia	1954	1966
Józef Hano — farmakologia	1967	1976
Józef Heller — biochemia	1952	1961
Władysław Jasiński — onkologia i medycyna nuklearna	1963	1971
Tadeusz Korzybski — biochemia		1973
Jan Kostrzewski — epidemiologia	1967	1976
Hugon Kowarzyk — patofizjologia	1958	1969
Adam Kunicki — neurochirurgia	1965	1973
Włodzimierz Kuryłowicz — mikrobiologia i immunologia	1964	1971
Edmund Mikulaszek — mikrobiologia i immunologia	1952	1956
Tadeusz Orłowski — interna (nefrologia)	1964	1971
Ksawery Rowiński — radiologia	1963	1969
Olech Szczepski — pediatria		1976
Stefan Ślopek — mikrobiologia, immunologia	1965	1973
Witold Zawadowski — radiologia	1952	1958

Członkowie korespondenci PAN

Wiktor Bross — chirurgia kliniczna (kardiochirurgia)	1971
Mieczysław Chorąży — biologia molekularna	1971
Kazimierz Dux — patofizjologia molekularna	1971
Bogusław Halikowski — pediatria	1973
Antoni Horst — genetyka	1969
Maria Kopeć — patofizjologia	1976
Tadeusz Krwawicz — okulistyka	1967
Witold Michałkiewicz — położnictwo i ginekologia	1969
Mirosław Mossakowski — neuropatologia	1973
Jan Nielubowicz — chirurgia kliniczna i doświadczalna	1969
Maksym Nikonorow — nauka o środkach spożywczych i toksykologia	1969
Adam Nowosławski — patomorfologia i immunologia	1976
Kazimierz Ostrowski — cytofizjologia	1976
Jan Oszacki — chirurgia kliniczna i doświadczalna	1967
Witold Rudowski — chirurgia kliniczna i doświadczalna	1973

Członkowie zagraniczni PAN

Nikołaj Błochin, ZSRR — chirurgia onkologiczna
Josef Charvat, CSRS — interna
Ignacio Chavez, Meksyk — interna (kardiologia)
Tadeusz S. Danowski, USA — interna (endokrynologia)
Robert Debré, Francja — pediatria
Guido Fanconi, Szwajcaria — pediatria
Georgij F. Gauze, ZSRR — mikrobiologia
Stefan Mariusz Milcu, Rumunia — endokrynologia
Borys W. Pietrowski, ZSRR — chirurgia
Lew M. Szabad, ZSRR — onkologia doświadczalna
Hugo Theorel, Szwecja — biochemia

**NAGRODY PAŃSTWOWE
UZYSKANE PRZEZ CZŁONKÓW PAN WYDZIAŁU NAUK MEDYCZNYCH
W LATACH 1952—1976**

1952 r.

- Prof. dr Stefan Ślopek II stopnia — za opracowanie szczepionki przeciw durowi brzuszemu.
- Prof. dr Wiktor Bross III stopnia — za osiągnięcia w zakresie chirurgii doświadczalnej.

1953 r.

- Prof. dr Witold Orłowski III stopnia — za prace naukowe w dziedzinie medycyny wewnętrznej, m.in. za podstawowy podręcznik *Nauka o chorobach wewnętrznych*.
- Prof. dr Tadeusz Tempka I stopnia — za osiągnięcia naukowe w zakresie hematologii oraz za podręcznik *Choroby układu krwiotwórczego*.
- Prof. dr Józef Laskowski II stopnia (zespołowa) — za osiągnięcia w dziedzinie badania i zwalczania nowotworów.
- Prof. dr Jan Miodoński II stopnia — za wyniki osiągnięte w badaniach i leczeniu otosklerozy.
- Prof. dr Jan Olbrycht II stopnia — za osiągnięcia w zakresie toksykologii sądowo-lekarskiej.
- Prof. dr Bogusław Bobrański III stopnia — za wprowadzenie nowych metod w dziedzinie analizy związków organicznych.

1955 r.

- Prof. dr Edmund Mikulaszek I stopnia — za pracę *Immunologicznie czynne wielocukrowce*.
- Prof. dr Henryk Brokman III stopnia — za prace kliniczno-badawcze nad etiologią biegunek niemowlęcych.
- Prof. dr Franciszek Groer III stopnia — za badania nad gruźlicą wieku dziecięcego.

1964 r.

- Prof. dr Zygmunt Albert I stopnia (zespołowa) — za wybitne osiągnięcia w badaniach nad enzymami i zastosowanie tych badań w klinice.
- Prof. dr Jerzy Konorski I stopnia — za wybitne osiągnięcia w dziedzinie neurofizjologii.
- Prof. dr Hugon Kowarzyk I stopnia (zespołowa) — za wybitne osiągnięcia w dziedzinie badań przestrzeni kardiologicznej.
- Prof. dr Jan Nielubowicz II stopnia (zespołowa) — za opracowanie technologii i za biologiczną ocenę przydatności materiałów alloplastycznych potrzebnych w chirurgii.

1966 r.

- Prof. dr Tadeusz Krwawicz I stopnia — za stworzenie metod kriochirurgii i krioterapii oka oraz operacyjnego leczenia krótkowzroczności.
- Dr Adam Nowosławski II stopnia (zespołowa) — za osiągnięcia w ba-

daniach nad odczynem immunologicznym i patogenezą zakażeń pierwotniakiem *Pneumocystis carini*.

1968 r.

— Prof. dr Wiktor Dega I stopnia — za opracowanie metod operacyjnego leczenia wrodzonego zwichnięcia stawu biodrowego.

— Prof. dr Tadeusz Korzybski, prof. dr Włodzimierz Kuryłowicz I stopnia — za dzieło o antybiotykach *Antibiotics, Origin, Nature and Properties* t. I i II.

— Prof. dr Jan Nielubowicz, prof. dr Tadeusz Orłowski II stopnia -- za badania i osiągnięcia w dziedzinie transplantacji nerek.

1970 r.

— Prof. dr Stefan Slopek I stopnia — za wybitne oryginalne osiągnięcia naukowe w badaniach nad czerwonką bakteryjną.

— Prof. dr Kornel Gibiński II stopnia — za badania nad wpływem wysokich temperatur na przemianę wodną w ustroju górnika.

1972 r.

— Prof. dr Witold Rudowski II stopnia (zespółowa) — za opracowanie i wdrożenie do lecznictwa przetoczeń krwi konserwowanej w ciekłym azocie w temperaturze — 198 stopni.

1976 r.

Prof. dr Maria Kopeć I stopnia (zespółowa) — za cykl prac nad strukturą fibrynogenu.

•

Nagroda Roku Nauki Polskiej (1973 r.)

— Prof. dr Mieczysław Chorąży z zespołem — za badania nad strukturą DNA u ssaków.

KOMITETY NAUKOWE WYDZIAŁU NAUK MEDYCZYNYCH PAN 1957—1977

KOMITETY	Kadencja — Przewodniczący						
	1957—1959	1960—1962	1963—1965	1966—1968	1969—1971	1972—1974	1975—1977
Komitet Patogenezy Wstrząsu	H. Kowarzyk	J. Konorski	J. Walawski	—	J. Ryżewski	—	—
Komitet Patogenezy Miazdzycy	A. Aleksandrow	J. Supniewski	—	—	—	—	—
Komitet Biologii Nowotworów	Z. Albert	J. Kowalczykowa	—	—	W. Jasziński	—	—
Komitet Wpływu Drgan na Ustrój	W. Jankowski	W. Zawadowski	—	—	—	—	—
Komitet Antybiotyków	L. Niedźwiecka-Namysłowska	—	—	—	—	—	—
Komitet Fizjologii — Nauk Fizjologicznych	W. Missiuro	A. Biernacki	J. Roguski	—	—	—	—
Komitet Medycyny Społecznej	B. Nowakowski	W. Gruca	—	—	—	—	—
Komitet Nauk Farmaceutycznych	—	M. Kacprzak	—	—	—	—	—
Komitet Nauk Morfologicznych	—	W. Missiuro	A. Szczygiel	—	W. Kuryłowicz	M. Nikonorow	—
Komitet Fizyki Medycznej	—	—	—	—	S. Ślopek	A. Kunicki	—
Komitet Nauk Klinicznych I (niezabiegowych)	—	—	—	—	W. Rudowski	Z. Bochenek	—
Komitet Nauk Klinicznych II (zabiegowych)	—	—	—	—	A. Horst	—	—
Komitet Nauk Higieny i Organizacji Ochrony Zdrowia	—	—	—	—	H. Kowarzyk	—	B. Halikowski
Kom. Wychowania Fizycznego — Kultury Fizycznej	—	—	—	—	K. Gibiński	—	—
Komitet Żywienia Ludności	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Ekologii Człowieka	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Immunologii	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Nauk Neurologicznych	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Patofizjologii Klinicznej	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Cytopatofizjologii — Patofizjologii Komórki	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Podstawowych Nauk Medycznych	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Rozwoju Człowieka	—	—	—	—	—	—	—
Komitet Terapii Doświadczalnej	—	—	—	—	—	—	—

**STRUKTURA ORGANIZACYJNA
KOMITETÓW WYDZIAŁU VI NAUK MEDYCZNYCH PAN
NA OKRES KADENCJI 1975—1977**

(stan na 1 I 1977 r.)

Komitet Podstawowych Nauk Medycznych: Hugon Kowarzyk — przewodniczący;

Komisje (w nawiasach podano nazwiska przewodniczących):

1. Komisja Zastosowań Nauk Matematycznych w Badaniach Podstawowych i Klinicznych (Stanisław Magas),
2. Komisja Zastosowań Informatyki w Medycynie (Edward Waniewski),
3. Komisja Zastosowań Praktycznych Nauk Podstawowych (Henryk Kuś),
4. Komisja Rozwoju Nauk Podstawowych (Czesław Maśliński),
5. Komisja Badań Podstawowych w Patologii Zawodowej (Janusz Bielski).

Komitet Fizyki Medycznej: Władysław Jasiński — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Radiofizyki Medycznej (Bogdan Gwiazdowski),
2. Komisja Biofizyki Lekarskiej (Jan Doroszewski),
3. Komisja Medycyny Nuklearnej (Maciej Gembicki),
4. Komisja Biologicznych Efektów Promieniowań Niejonizujących (Stanisław Barański),
5. Komisja Radiobiologii (Maria Kopeć).

Komitet Nauk Fizjologicznych: Jan Ryzewski — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Neurofizjologii (Juliusz Narębski),
2. Komisja Fizjologii Mięśni (Leszek Janiszewski),
3. Komisja Krążenia Krwi i Endogennych Związków Biologicznie Czynnych (Bohdan Lewartowski),
4. Komisja Farmakologii (Jerzy Maj),
5. Komisja Fizjologii Pracy, Aktywności Fizycznej i Wpływów Środowiskowych (Eligiusz Preisler),
6. Komisja Układu Pokarmowego i Metabolizmu (Stanisław Konturek),
7. Zespół Endokrynologiczny (Eugeniusz Domański).

Komitet Patofizjologii Komórki: Antoni Horst — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Biologii Zwierząt Doświadczalnych (Halina Krzanowska),
2. Komisja Biologii Nowotworów (Zygmunt Albert),
3. Komisja Mikroskopii Elektronowej (Andrzej Vorbrodt),
4. Komisja Genetyki Człowieka (Ignacy Wald),
5. Komisja Hodowli Komórek i Tkanek (Stanisław Moskalewski).

Komitet Immunologii: Stefan Ślopek — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Immunochemii (Józef Lisowski),

2. Komisja Immunologii Nowotworów (Czesław Radzikowski),
3. Komisja Immunoprofilaktyki i Immunoterapii (Jerzy Giełdanowski),
4. Komisja Transplantologii (Kazimierz Ostrowski).

Komitety Nauk Neurologicznych: Adam Kunicki — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja do Badań nad Padaczką (Jerzy J. Zieliński),
2. Komisja Chorób i Wad Naczyniowych Mózgu (Helena Nielubowiczowa),
3. Komisja dla Badań Neurochemicznych Chorób Układu Nerwowego (Mieczysław Wender),
4. Komisja Neuroanestezjologii i Reanimacji (Danuta Lipińska),
5. Komisja Neurofizjologii Klinicznej i Elektroencefalografii (Jerzy Majkowski),
6. Komisja Neurologii Rozwojowej (Zofia Majewska),
7. Komisja Neuroonkologii (Józef Kałuża),
8. Komisja Neuroradiologii (Jerzy Zajgner),
9. Komisja Urazów Układu Nerwowego (Jan Głowacki),
10. Komisja Chorób Nerwowo-Mięśniowych (Irena Hausmanowa-Petrusewicz),
11. Komisja Zaburzeń Mowy i jej Rehabilitacji (Jadwiga Szumska),
12. Komisja dla Badań nad Ciśnieniem Wewnątrzczaszkowym i Obrzękiem Mózgu (Adam Kunicki),
13. Komisja Neuropatologii (Maria Dąmbska).

Komitet Patofizjologii Klinicznej: Zbigniew Bochenek — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Patofizjologii Narządów Klatki Piersiowej (Jan Nowicki),
2. Komisja Przemiany Materii (Franciszek Kokot),
3. Komisja Endokrynologii (Walenty Hartwig),
4. Komisja Patofizjologii Anestezji i Resuscytacji (Witold Jurczyk),
5. Komisja Psychiatryczna (Adam Bukowczyk),
6. Komisja Nefrologii (Tadeusz Orłowski),
7. Komisja Otologiczna [Zbigniew Bochenek],
8. Komisja Radiologii Doświadczalnej (Leszek Zgliczyński),
9. Komisja Transfuzjologii (Janusz Daszyński),
10. Komisja Obrażeń Narządów Głowy (Hieronim Powiertnowski),
11. Komisja Hemostazy i Mikrokrażenia (Zbigniew Lattało),
12. Komisja Patofizjologii Płodu i Rozrodu (Ireneusz Roszkowski).

Komitet Terapii Doświadczalnej: Kornel Gibiński — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Rehabilitacji (Wiktor Dega),
2. Komisja Farmakologii Klinicznej (Józef Hano),
3. Komisja Dietetyki (Jan Hasik),
4. Komisja Leku Roślinnego (Stanisław Kohlmünzer),
5. Komisja Leku Syntetycznego (Paweł Nantka-Nadmirski),
6. Komisja Terapii Chirurgicznej (Jan Nielubowicz),
7. Komisja Elektrostymulacji Tkanek Pobudliwych (Mariusz Stopczyk),
8. Sekcja Badań nad Lekiem (Bogusław Bobrański),
9. Komisja Terapii Kontrolowanej (Marian Górski).

Komitet Żywności Ludności: Aleksander Szczygieł — przewodniczący;

Komisje:

1. Komisja Fizjologii i Higieny Żywności (Światosław Ziemiański),
2. Komisja Patologii na tle Wadliwego Żywności (Wiktor Szostak),
3. Komisja Żywności Dzieci (Bolesław Górnicki),
4. Komisja Szkolenia i Upowszechniania Wiedzy o Żywności i Żywieniu (Maria Szczygłowa),
5. Komisja Ekonomiki Wyżywienia (Czesław Kos).

Komitet Rozwoju Człowieka: Bogusław Halikowski — przewodniczący;

Komisje:

1. Zespół Genetyki Rozwoju Człowieka (Lucjan Wiśniewski),
2. Komisja Ekologii Rozwojowej Człowieka (Krystyna Bożkowska),
3. Zespół Endokrynologii (Maria Rybakowa),
4. Komisja Norm Rozwojowych i Oceny Odchyleń od Prawidłowego Rozwoju (Jadwiga Kopczyńska-Sikorska).

Komitet Ekologii Człowieka: Maksym Nikonorow — przewodniczący;

Komisje:

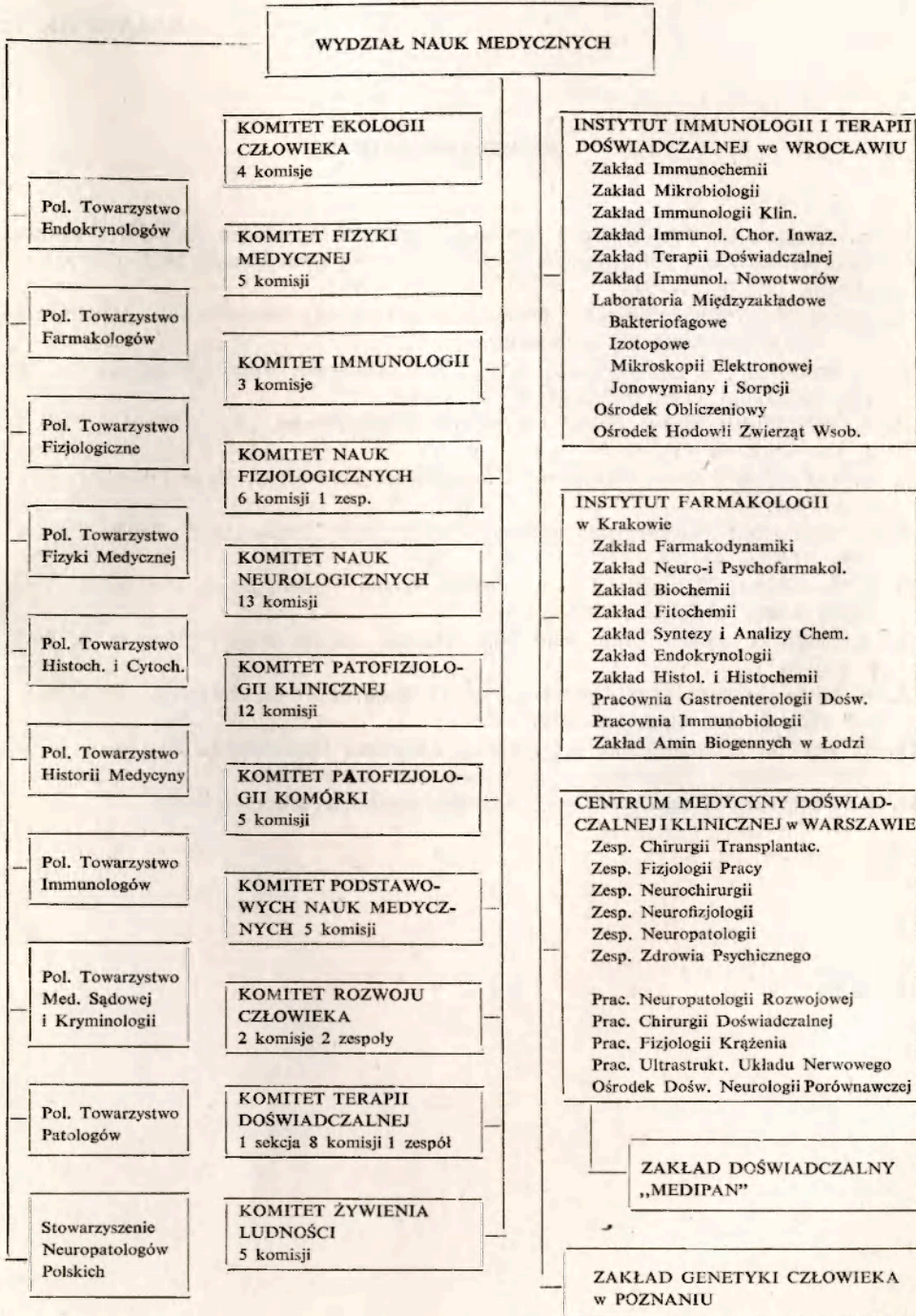
1. Komisja Higieny Dzieci i Młodzieży (Lech Zdunkiewicz),
2. Komisja Higieny Komunalnej (Jan Paluch),
3. Komisja Medycyny Pracy (Konrad Szymczykiewicz),
4. Komisja Higieny Żywności i Toksykologii (Maksym Nikonorow),
5. Komisja Epidemiologii (Jan Kostrzewski).

**WYKAZ ZESPOŁÓW PROBLEMOWYCH
W ZAKRESIE NAUK MEDYCZNYCH 1960—1965**

(w nawiasie nazwiska przewodniczących zespołów)

- Badania w zakresie wirusologii (Felix Przesmycki).
- Badania nad chorobami nowotworowymi (Hanna Kołodziejska).
- Badania nad schorzeniami układu krążenia (Dymitr Aleksandrow).
- Badania nad fizjologicznymi i patofizjologicznymi problemami medycyny pracy (Jerzy Nofer).
- Ustalenie zasad racjonalnego żywienia człowieka zdrowego i chorego (Aleksander Szczygieł).
- Badania wpływu promieniowania jonizującego na ustrój (Witold Zawadowski).
- Badania nad patogenezą, terapią i profilaktyką zaburzeń psychicznych (Zygmunt Kuligowski).
- Badania nad nowymi lekami (Janusz Supniewski).
- Badania nad fizjologicznymi, psychicznymi i społecznymi podstawami rehabilitacji (Adam Gruca).
- Badania nad czynnikami dziedzicznymi i patologią płodu (Ireneusz Roszkowski).
- Badania nad chorobami alergicznymi (Henryk Brokman).
- Badania nad patogenezą wstrząsu (Hugon Kowarzyk).

STRUKTURA ORGANIZACYJNA WYDZIAŁU VI NAUK MEDYCZNYCH PAN
stan na 1 I 1977 r.

PIŚMIENICTWO

1. T. Bilikiewicz: *Prehistoria i geneza Wydziału Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności*. w wydawnictwie: *Polska Akademia Umiejętności 1872—1952*, Ossolineum 1974, s. 17—59.
2. *Akademia Nauk Lekarskich (Zarys dotychczasowej działalności)*, „Polska Gazeta Lekarska” 1922, 22, s. 458—459.
3. S. Bądryński, S. Dzierzgowski: *Utworzenie Akademii Nauk Lekarskich w Polsce*, „Przegląd Lekarski” 1921; 60, s. 13—14.
4. J. Dąbrowski: *75 lat Polskiej Akademii Umiejętności*, „Życie Nauki” 1948, 6, s. 15—21; s. 31—32.
5. J. Hulewicz: *Polska Akademia Umiejętności 1873—1948. Zarys dziejów*, Kraków 1948.
6. Z. Jabłoński: *Towarzystwo Naukowe Krakowskie 1815—1872*. „Nauka Polska” 1967, 15/3, s. 42—53.
7. A. Kraushar, Offiński: *Dzieje Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800—1832)*, Warszawa 1970.
8. S. Mikucki: *Polska Akademia Umiejętności*. „Życie Nauki” 1946, 2, s. 7—8; s. 84—86.
9. K. Nitsch: *Przemówienie prezesa PAN (I Kongres Nauki Polskiej)*, „Życie Nauki” 1951, 6, s. 7—8; s. 662—663.
10. L. Pawlik: *Wydział Lekarski Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1930—1952* (rozprawa doktorska — maszynopis, Kraków 1970).
11. A. Wrzosek: *Józefa Majera życie i zastugi naukowe*, Wrocław 1957.